

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú Deiridh na Sraithe Sóisearaí, 2025

Eacnamaíocht Bhaile

Comhleibhéal

Dé Céadaoin 11 Meitheamh Maidin 9:30 - 11:00

320 marc

Scrúduimhir

____	____	____	____	____

Dáta Breithe

____	____	/	____	____	/	____	____

Scríobh 3 Feabhra 2005
mar 03 02 05, mar shampla

Stampa an Ionaid

Treoracha

Tá **dhá** roinn sa scrúdpháipéar seo.

Roinn A	80 marc	10 gceist

Roinn B	240 marc	3 cheist

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Ní ceadmhach duit peann luaidhe a úsáid ach amháin le haghaidh graf, sceitsí agus léaráidí.

Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán scrúdaithe seo.

Déanfar an leabhrán scrúdaithe seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Is féidir nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Tá spás breise i gcúl an leabhráin scrúdaithe seo. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

Ní mór duit an leabhrán scrúdaithe seo a thabhairt ar ais ag deireadh an scrúdaithe.

Freagair gach ceist.

Ceist 1 Tá itheachán sláintiúil riachtanach don fholláine.

Luaigh **ceithre** threoirlíne itheacháin shláintiúil.

1.
2.
3.
4.

Ceist 2

Cuir in iúl le tic (✓) cé acu fíor nó bréagach atá gach ceann de na ráitis seo a leanas faoi mhilleadh bia.

Milleadh bia	Fíor	Bréagach
Ba chóir bianna somheata a stóráil sa chuisneoir		
Bíonn taise ag teastáil ó bhaictéir chun fás		
Tá seilfré fhada ag iasc úr		
Cúiseanna le milleadh bia is ea miocrorgánaigh agus einsímí		

Ceist 3

Ainmnigh **dhá** fhoinse éagsúla de shail sa bhia.

1.

2.

Mínigh **dhá** fheidhm atá ag saill sa chorp.

1.
2.

Ceist 4 Is féidir fuílleach bia a úsáid chun béilí blasta a dhéanamh agus airgead agus am sa chistin a shábháil san am céanna.

Prátaí bruite

Leathchanna trátaí

Sicín rósta

Arán

Mol mias **amháin** is féidir a dhéanamh le gach ceann de na bianna seo a bheadh d'fhuílleach.

Fuílleach bia	Mias
Prátaí bruite	
Leathchanna trátaí	
Sicín rósta	
Arán	

Ceist 5 Modh coitianta cócarála is ea friochadh.

Déan cur síos ar bhuntáiste **amháin** agus ar mhíbhuntáiste **amháin** a bhaineann le friochadh mar mhodh chun bia a chócaráil.

Buntáiste
Míbhuntáiste

Ceist 6

Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí le huisce a úsáid go hinbhuanaithe sa teach.

1.
2.

Ceist 7 'Tá 81% de theaghlaigh na hÉireann ag úsáid teicneolaíocht tí chliste.'
(irishtechnews.ie)

Pléigh **dhá** úsáid is féidir a bhaint as teicneolaíocht tí chliste.

1.
2.

Ceist 8

Déan cur síos ar **dhá** threoirlíne atá le leanúint nuair atá cúram á dhéanamh d'inneall fuála.

1.
2.

Ceist 9

Liostaigh **ceithre** fhoinse eolais do thomhaltóirí.

1.
2.
3.
4.

Ceist 10

Déan cur síos ar **dhá** thoisc a mbíonn tionchar acu ar na roghanna bia a dhéanann teaghlaigh.

1.
2.

Freagair gach ceist.

Ceist 11 Tá sé i gceist ag muintir Uí Bhriain ócáid teaghlaigh speisialta a óstáil níos déanaí sa bhliain.

(a) Scil thábhachtach bainistíochta acmhainní is ea an buiséadú d'ócáidí teaghlaigh speisialta. Roghnaigh an focal ceart ón liosta thíos chun na habairtí a leanas a chomhlánú.

ar cairde   teastáil   bia   shábháil   spriocanna   glanioncam

Ciallaíonn 'bainistíocht' acmhainní a úsáid chun _____ a bhaint amach.

Is é is buiséad ann plean le hairgead a chaitheamh agus a _____.

Sampla d'earra ar caiteachas riachtanach é is ea _____.

Ciallaíonn ceannach _____ 'ceannach anois agus íoc níos déanaí'.

Tugtar _____ ar an méid dár bpá a bhíonn fágtha againn tar éis cáin a bheith bainte as.

Is é is _____ ann rud ar féidir linn maireachtáil gan é, e.g., an fón cliste is déanaí.

(b) Taitníonn bácáil le Sam, duine de na déagóirí sa teaghlach. Tá seisean chun císte a dhéanamh le haghaidh na hócáide.

(i) Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** chéim is cóir do dhuine a leanúint agus é ag déanamh ullmhúcháin chun císte a dhéanamh / a bácáil ionas go n-éireoidh leis.

1.
2.
3.
4.

(ii) Ainmnigh **dhá** oibreán ardaithe a úsáidtear sa bácáil sa bhaile.

1.	2.

Mínigh an chaoi a n-oibríonn oibreáin ardaithe.

- (c) D'fhéadfadh Sam an císte a dhéanamh ó bhonn nó meascán císte tráchtála a úsáid.

- (i) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste agus ar **dhá** mhíbhuntáiste a bhaineann le meascán tráchtála a úsáid nuair atá císte ócáide speisialta á dhéanamh.

Buntáistí
1.
2.
Míbhuntáistí
1.
2.

- (ii) Déan cur síos ar bhealach cruthaitheach **amháin** chun císte ócáide speisialta a mhaisiú.

- (d) Uaireanta, úsáidtear meascthóir leictreach agus bácáil á déanamh. Cheannaigh muintir Uí Bhriain meascthóir leictreach le déanaí ach chlis sé.

- (i) Tabhair breac-chuntas ar an nós imeachta ba cheart do thomhaltóir a leanúint nuair atá meascthóir leictreach lochtach á thabhairt ar ais chuig an siopa. Tabhair **trí** chéim.

1.
2.
3.

- (ii) Ainmnigh **dhá** eagraíocht a bhfuil ról acu maidir le cosaint a thabhairt don tomhaltóir.

1.
2.

Ceist 12 Spásanna suaimhneacha ilfheidhmeacha is ea seomraí leapa dea-dheartha do dhéagóirí.

(a) (i) Mínigh an chúis a bhfuil scíth/codladh tábhachtach d'fholláine déagóirí.

(ii) Déan **dhá** mholadh ba cheart do dhéagóir a leanúint chun nósanna codlata sláintiúla a chothú.

1.
2.

(b) (i) Pléigh **trí** threoirlíne pleanála seomra ba cheart a leanúint nuair atá seomra leapa á dhearadh do dhéagóir.

1.
2.
3.

- (b) (ii) Tarraing agus lipéadaigh an plean urláir do sheomra leapa atá deartha do dhéagóir.

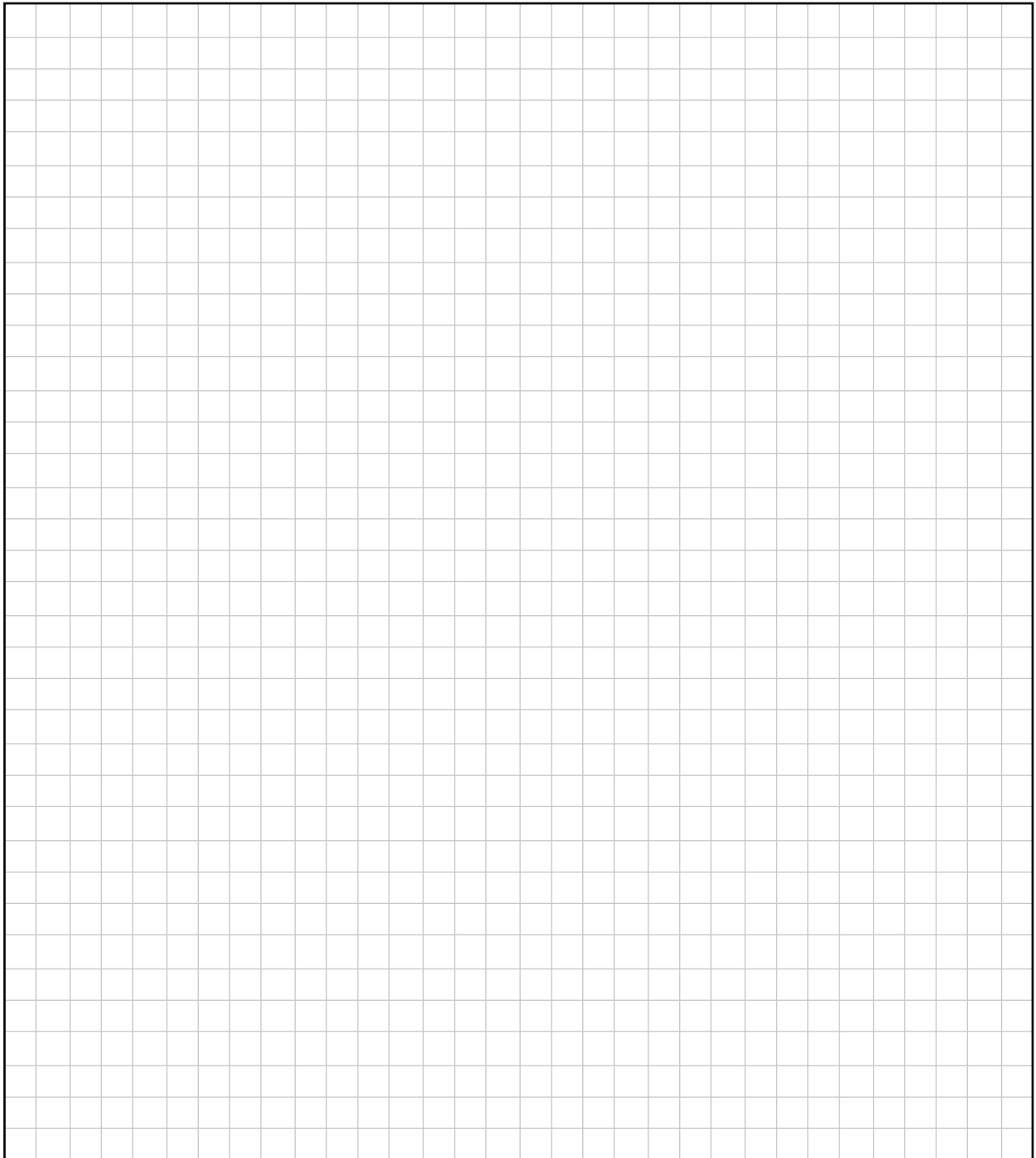
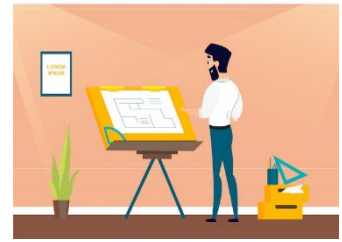
Léirigh na suíomhanna ina bhfuil siad seo a leanas:

an doras

an fhuinneog

an soilsiú

píosaí troscáin

(c) Tá ganntanas príomhchothaitheach i réim bhia fhormhór na ndéagóirí. (*irishexaminer.com*)

- (i) Pleanáil biachlár dinnéir **dhá chúrsa** atá cothromaithe agus a fhreastalaíonn ar riachtanais chothaithe déagóra.

Bíachlár Dinnéir

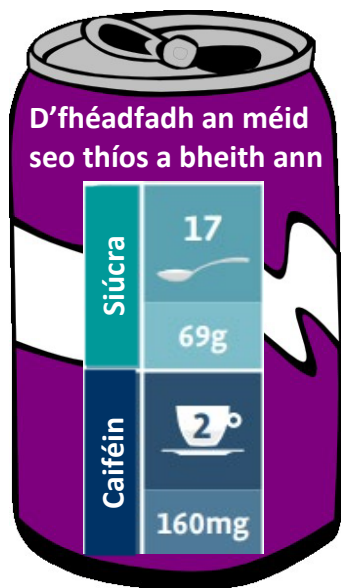

- (ii) Déan cur síos ar **thrí** threoirlíne pleanála béilí a lean tú agus an biachlár dinnéir á phleanáil agat don déagóir.

1.
2.
3.

(d) Tá níos mó éilimh tagtha ar dheochanna fuinnimh le blianta beaga anuas.

Mol **dhá** chúis a bhféadfadh sé nach mbeadh deochanna fuinnimh oiriúnach do dhéagóirí.

1.
2.

(e) In 2024, tugadh isteach an 'Scéim Éarlaise agus Aisioca' in Éirinn le haghaidh coimeádáin deochanna ar nós cannaí agus buidéil phlaisteacha.

Tabhair breac-chuntas ar **dhá** phíosa eolais faoin scéim athchúrsála sin.

1.
2.

Ceist 13

(a) Cuid thábhachtach de réim bhia chothromaithe is ea glasraí.

(i) Ainmnigh **dhá** cothaitheach atá le fáil i nglasraí agus luaigh feidhm **amháin** atá ag an dá cothaitheach sin.

Cothaitheach 1
Feidhm
Cothaitheach 2
Feidhm

(ii) Déan cur síos ar **thrí** shlí chun cailleadh cothaitheach a chosc agus glasraí á n-ullmhú agus/nó á gcócaráil.

1.
2.
3.

- (b) Tá sé ráite ag Safefood go dtacaíonn siad le céimeanna atá á nglacadh ag ollmhargaí chun na dátaí ar fearr rompu iad a bhaint de roinnt táirgí bia chun cur amú bia a laghdú in Éirinn. (*rte.ie*)

(i) Mínigh an téarma ‘an dáta ar fearr roimhe é’.

An dáta ar fearr roimhe é

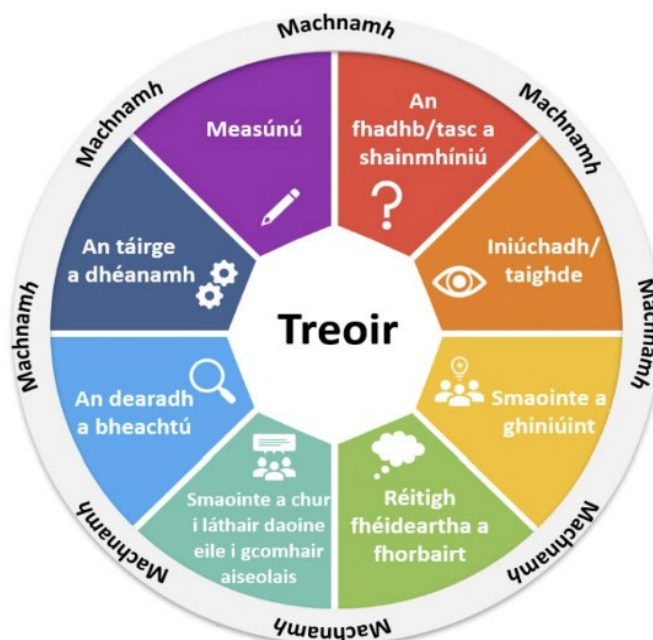
(ii) Dá ndíolfaí glasraí gan dáta ar fearr roimhe iad, mínigh an chaoi a bhféadfadh tomhaltóir a aithint ó chuma nó ó uigeacht na nglasraí go bhfuil siad fós úr agus oiriúnach le húsáid. Tabhair trí phointe.

1.
2.
3.

- (c) Is táirgeoir bia í Michelle a sholáthraíonn glasraí orgánacha do mhargaí bia agus d'ollmhargaí áitiúla. Tá naprún oibre nua ag teastáil uaithi.

Leanfaidh Michelle na céimeanna i bpróiseas na treorach le haghaidh dearadh chun an naprún a tháirgeadh.

- (i) Sceitseáil agus lipéadaigh réiteach féideartha **amháin** agus déan cur síos air. Bíodh tagairt don dath / do na dathanna agus do na greamanna i do fhreagra.

Sceitse

Cur síos

(ii) Déan cur síos ar **dhá** thoisc ba chóir do Michelle a chur san áireamh agus í ag roghnú fabraic le haghaidh an naprúin.

1.
2.

(iii) Liostaigh **ceithre** phíosa trealaimh a theastóidh ó Michelle chun an naprún a dhéanamh.

1.
2.
3.
4.

(d) Mínigh an tearma *faisean gasta*.

Lipéadaigh an obair ar fad go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

[illegible]

Admhálacha

Íomhánna

Íomhánna ar leathanach 3: <https://www.pexels.com/photo/woman-in-purple-eating-3811663/> (Arna rochtain: 27/11/24); <https://www.fda.gov/consumers/consumer-updates/are-you-storing-food-safely> (Arna rochtain: 12/22/24).

Íomhánna ar leathanach 4: <https://potatogoodness.com/f2f-spud-feature-yellow-potatoes/> (Arna rochtain: 01/11/24); <https://www.simplyrecipes.com/best-canned-tomatoes-chefs-8685298> (Arna rochtain: 01/11/24); https://2.bp.blogspot.com/-pvBBBd7KtFI/V-p9R__ISdI/AAAAAAAAAJV/5B9ApWI-2QwFQLtPV_2vzkaERnTGh-3kQCEw/s1600/Whole-Roasted-Chicken-000046263582_Double.jpg (Arna rochtain: 01/11/24); <https://insanelygoodrecipes.com/types-of-bread/> (Arna rochtain: 01/11/24).

Íomhánna ar leathanach 5: <https://www.istockphoto.com/photo/cooking-several-beef-burgers-on-an-electric-griddle-by-the-hands-of-a-young-man-gm1485876790-511759003?searchscope=image%2Cfilm> (Arna rochtain: 03/05/24); <https://www.shutterstock.com/image-photo/hand-earth-droplet-1167240367> (Arna rochtain: 21/10/24).

Íomhánna ar leathanach 6: <https://www.des-show.com/evolution-smart-homes/> (Arna rochtain: 01/12/24); <https://www.vecteezy.com/vector-art/7383017-vector-illustration-of-sewing-instruments-modern-electronic-sewing-machine-a-pincushion-with-needles-buttons-and-threads> (Arna rochtain: 04/10/24).

Íomhánna ar leathanach 7: <https://cxindex.com/company/blog/the-importance-of-balancing-in-store-and-online-customer-experiences/> (Arna rochtain: 01/12/24); <https://www.istockphoto.com/photo/family-shopping-in-supermarket-gm665242680-124878825> (Arna rochtain: 01/12/24).

Íomhá ar leathanach 8: <https://www.istockphoto.com/photo/happy-mother-and-teenage-children-smiling-at-camera-gm1136937792-3029750107> (Arna rochtain: 28/01/24).

Íomhá ar leathanach 10: <https://globalsymbols.com/symbolsets/mulberry/symbols/3447> (Arna rochtain: 29/11/24).

Íomhá ar leathanach 11: <https://www.istockphoto.com/vector/web-gm1575044606-528253398> (Arna rochtain: 29/11/24).

Íomhá ar leathanach 12: <https://www.shutterstock.com/image-photo/teenage-boy-reading-book-his-room-605591378> (Arna rochtain: 29/11/24).

Íomhá ar leathanach 13: <https://www.shutterstock.com/image-vector/architect-working-on-project-premises-vector-1240593178> (Arna rochtain: 2/12/24).

Íomhá ar leathanach 14: <https://www.istockphoto.com/vector/multiethnic-young-people-in-casual-clothes-gm1273828856-375531749> (Arna rochtain: 11/12/23).

Íomhánna ar leathanach 15: <https://www.clker.com/clipart-purple-can.html> (Arna rochtain: 02/12/24); <https://www.beveragedaily.com/Article/2024/02/05/Ireland-launches-Deposit-Return-Scheme-DRS-for-plastic-bottles-cans/> (Arna rochtain: 11/01/24).

Íomhá ar leathanach 16: <https://www.shutterstock.com/image-photo/fruit-vegetable-mix-decoration-kitchen-table-1874851672> (Arna rochtain: 09/09/24).

Íomhá ar leathanach 17: <https://www.istockphoto.com/vector/illustration-of-fresh-vegetables-in-shopping-basket-hand-drawn-vector-elements-gm1273198394-375152465> (Arna rochtain: 03/05/24).

Íomhá ar leathanach 18: <https://www.jct.ie/perch/resources/economics/homeeconomicsdpbposter.pdf> (Arna rochtain: 11/12/23).

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdaraíthe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú Deiridh na Sraithe Sóisearaí – Comhleibhéal

Eacnamaíocht Bhaile

Dé Céadaoin 11 Meitheamh

Maidin 9:30 - 11:00